

ROBERTAS ŽIUGŽDA (1920 05 17–1996 02 07)

Šaltą 1996 metų vasario 7-osios dienos rytą staiga mirė profesorius habilituotas daktaras Robertas Žiugžda. Netekome istoriko–mokslininko ir pedagogo, beveik keturiasdešimt metų dirbusio Vilniaus universitete.

Gimęs Vilkaviškyje inteligentų šeimoje Robertas Žiugžda jaunystę praleido Kaune. Ten baigė gimnaziją, o 1937 m. įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą, kur studijavo iki 1941 m. vasaros. Gimnazijoje ir universitete įprato sistemingai ir kruopščiai dirbti, gerai išmoko vokiečių ir anglų kalbas, įgijo vertėjo iš svetimų kalbų įgūdžių. Jaunasis Robertas dalyvavo studentiško organizacijų veikloje, užsiėmė sklandymo sportu. Išlikę jo dienoraščiai atspindi intensyvų intelektualinį gyvenimą, yra XX amžiaus ketvirtojo dešimtmečio epochos jauno žmogaus liudijimas.

Karo audra nubloškė Robertą Žiugždą į Rusiją. 1942–1944 m. jis tarnavo 16-ojoje lietuviškoje divizijoje. Vėliau dvejus metus mokėsi TSRS užsienio reikalų ministerijos aukštojoje diplomatijos mokykloje, kurią baigė 1946 m. Grįžęs į Lietuvą 1948 m., apsigyveno Vilniuje. Dirbo valstybinėse įstaigose ir kartu dėstė Vilniaus universitete naujausiųjų laikų istorijos bei kitus kursus.

1965–1968 m. dirbo savaitraščio „Moscow News“ korespondentu Jungtinėse Amerikos Valstijose – Niujorke. Čia jis bendravo su žymiais išeivijos kultūrininkais J. K. Jonynu, M. Žuromskiu, Almiu Šalčiumi, A. Krėvaitė-Mošinskiene, J. Tysliaviene ir kitais, rinko medžiagą būsimiems mokslo darbams bibliotekose, pavyzdžiui, Pensilvanijos universiteto, kur saugomas įžymaus Nepriklausomos Lietuvos diplomato J. Šaulio archyvas.

1968 m. pavasarį sugrįžęs į tėvynę, R. Žiugžda atsidėjo pedagoginiam ir moksliniam darbui universitete: baigė rašyti ir 1968 m. pabaigoje apgynė istorijos mokslų kandidato disertaciją, skirtą Klaipėdos problemai 1919–1924 m., o 1981 m. tapo istorijos mokslų daktaru. Išleido tris monografijas, buvo bendraautoris dar keleto monografių, paskelbė nemažai straipsnių. Svarbiausia jo mokslinių interesų sritis – tarpukario Nepriklausomos Lietuvos tarptautinė padėtis, jos santykiai su didžiosiomis

valstybėmis ir tų valstybių politika Lietuvos atžvilgiu. Profesoriaus darbai pasižymėjo plačiu archyvinių šaltinių panaudojimu, detalių tikslumu. 1971 metais R. Žiugžda gavo docento mokslo vardą, o 1983 m. – profesoriaus.

Nuo 1973 iki 1990 m. R. Žiugžda vadovavo Vilniaus universiteto Visuotinės istorijos katedrai. Buvo mėgiamas studentų dėl savo humoro jausmo, visuomeniškumo ir demokratiškumo, geranoriško pasiruošimo patarti, paaiškinti, padėti. Demokratiškas ir kuklus Profesorius buvo ir su kolegomis – Istorijos fakulteto ir savo vadovaujamos katedros darbuotojais. 1991 metais išėjęs į pensiją Profesorius, nepaisydamas ligų ir negalavimų, domėjosi fakulteto reikalais, dirbo mokslinį darbą – rašė naują monografiją. Mirtis nutraukė visus darbus, paliko neįgyvendintus planus. Atgulė Profesorius amžino poilsio po pušimis Vilniaus Antakalnio kapinėse.

ALGIS KASPERAVIČIUS